

DEĞERLENDİRME MAKALESİ/REVIEW ARTICLE

Yeni Dijital Veri Tabanlarından Audition Certificates Platform ve Hadis Araştırmalarına Muhtemel Katkısı

*On Audition Certificates Platform and Its Potential Contribution
to Hadith Studies*

Mustafa Macit Karagözoğlu

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı

Assoc. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Theology, Department of Hadith

İstanbul/Türkiye

mkaragozoglu@marmara.edu.tr

orcid.org/0000-0002-6950-3445

Geliş Tarihi: 02.11.2025

Kabul Tarihi: 01.12.2025

Yayın Tarihi: 30.12.2025

Date of Submission: 02.11.2025

Date of Acceptance: 01.12.2025

Date of Publication: 30.12.2025

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi bir iç hakem (editörler – yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise en az iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi.

Peer-Review: Single anonymized - One Internal (Editorial board members) and at least Double anonymized - Two External Double-blind Peer Review

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve var ise yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been complied with during the preparation of this study and that all studies, if any, have been cited in the bibliography.

Benzerlik Taraması: Benzerlik taraması yapılarak intihal içermediği teyit edildi.

Plagiarism Check: It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman: Bu yazı TÜBİTAK tarafından maddi olarak desteklenen bir araştırma projesinin çıktısıdır (proje no: 1059B192301932).

Funding: This article is an output of a research project financially supported by TÜBİTAK (project no: 1059B192301932).

Atıf/Cite As: Karagözoğlu, Mustafa Macit. “Yeni Dijital Veri Tabanlarından Audition Certificates Platform ve Hadis Araştırmalarına Muhtemel Katkısı”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 69 (2025): s. 415-424

Yeni Dijital Veri Tabanlarından Audition Certificates Platform ve Hadis Araştırmalarına Muhtemel Katkısı*

On Audition Certificates Platform and Its Potential Contribution to Hadith Studies

Öz: Bu yazıda yeni dijital veri tabanlarından Audition Certificates Platform 4.0 değerlendirilmektedir. Arapça yazma eserlerdeki semâ kayıtlarının dijital ortama aktarıldığı projenin ürünü olan web sitesinde bu kayıtlar çeşitli kıstaslarla taranabilmektedir. Proje, yazma eserlerin sayfalarında saklı duran verileri araştırmacıların kullanımına sunması açısından önemlidir. Ayrıca semâ kayıtları üzerinden yapılacak incelemeler hadis tarihinin karanlıkta kalan yönlerinin aydınlatılması için faydalı olacaktır. Birtakım hata ve sınırlılıklara sahip olsa da proje genel itibarıyla hadis çalışmalarına olumlu katkı yapacak potansiyele sahiptir.

Anahtar kelimeler: Dijital Beşerî Bilimler, Hadis, Semâ Kayıtları, Yazma Eserler.

Abstract: This paper provides an evaluation of the Audition Certificates Platform 4.0, an ongoing digital project launched in 2023 that focuses on *samâ'* (audition) records in Arabic manuscripts. The project digitizes these records and allows users to search them on its website according to various criteria. By making the data embedded within manuscript pages accessible to researchers, the platform represents a significant advancement in digital Islamic studies. Moreover, analyses based on *samâ'* records can contribute to illuminating the less explored aspects of the history of hadith. Although, as noted in this paper, the project contains certain errors and limitations, it nevertheless has the potential to make a valuable contribution to hadith scholarship.

Keywords: digital humanities, hadith, audition certificates, Islamic manuscripts.

* Bu yazı, 2024-2025 yıllarında Hamburg Üniversitesi'nde gerçekleştirilen TÜBİTAK destekli yurt dışı araştırma projesinin bir çıktısıdır (proje no: 1059B192301932). TÜBİTAK'a ve kişisel görüşmelerimizde verdiği bilgilerden istifade ettiğim Prof. Konrad Hirschler'a bu vesileyle teşekkür ederim.

Dijital beşerî bilimlerdeki gelişmelerin bir parçası olarak ortaya çıkan projelerden biri Audition Certificates Platform'dur (ACP).¹ Almanya'da Hamburg Üniversitesi Yazma Eser Kültürlerini Araştırma Merkezi (Centre for the Study of Manuscript Cultures) bünyesinde Prof. Konrad Hirschler başkanlığındaki bir grup araştırmacı tarafından gerçekleştirilen projede Arapça yazma eserlerde bulunan semâ kayıtları dijital ortama aktarılmaktadır. Bu yazıda söz konusu proje hakkında bilgi verilip onun hadis araştırmalarına potansiyel katkıları değerlendirilecektir.

Semâ kayıtları hoca nezaretinde okunan bir kitabın sonuna ya da ilk sayfasına yazılan, çeşitli rollerdeki katılımcıların (hoca, müstemlî, talebe) bazılarını, okuma mekânını, tarihini ve diğer birtakım unsurları belirten notlardır.² Bu notların bir örneğinin tercümesi aşağıda sunulmuştur:

Tehzîbü'l-Kemâl'in bu cüzünü, yani 156. ve ondan önceki 155. cüzünü, eserin musannifi ... Şeyhu'l-muhaddisin Cemaleddin Ebü'l-Haccâc Yusuf b. ez-Zekî Abdurrahman b. Yusuf el-Mizzî'ye (Allah ondan istifademizi arttırsın) Kâsım b. Muhammed b. Yusuf b. Muhammed el-Birzâlî'nin kıraatiyle yapılan arzı (ki bu hat da ona aittir) şu kişiler dinlediler: Muhaddis Nâsiruddin Muhammed b. Tuğrul b. Abdullah es-Sayrafi, fakih Şerefüddin Muhammed b. Ahmed b. eş-Şeyh Zeynüddin Ebû Bekir b. Yusuf b. Ebû Bekir el-Mizzî ve Zeynüddin Ömer b. Abdülaziz b. eş-Şeyh el-İmâm el-Allâme Şeyhu'l-İslâm Zeynüddin Ebû Muhammed Abdullah b. Mervân el-Fârikî. Bu semâ Dımaşk'taki Eşrefiyye Dârülhadîsi'nde 4 Receb 720 [10 Ağustos 1320] pazar günü usulüne uygun olarak gerçekleşti.³

Ulema biyografilerine, eğitim kurumlarının tarihine, metinlerin muhtevası ve yayılma süreçlerine dair önemli bilgi ve işaretler içeren bu notlar yazma eser araştırmacılarının nispeten uzun bir zamandır gündeminde olsa da onların akademik camianın geneli için kullanılabilir hale gelmesi mühim bir ilerlemeye işaret etmektedir. Yüzyıllarca önce belki küçük bir odada bir metnin etrafında toplanmış hoca ve talebelerin varlığından bu sayede haberdar olunmakta ve tarihteki ilmi pratikler somut veriye dayalı olarak keşfedilebilmektedir. ACP'de şu anda bulunan 5143 semâ kaydı kütüphane raflarında bekleyen yüzbinlerce kaydın yanında ummanda bir katre gibi kalsa da bu haliyle bile akademik çalışmalarını besleme potansiyeline sahiptir.

¹ <https://www.audition-certificates-platform.org/>. Bu yazıda, 2023 yılında açılan ACP'nin 22.11.2025 tarihinde aktif olan 4.0 versiyonu değerlendirilmektedir. Aşağıda atıf yapılacak olan dijital kaynakların tamamı bu tarih itibarıyla erişilebilir durumdadır.

² Leder – Sevvâs – Sâğarcı, “el-Mukaddime”, s. 27-29; el-Kenderî, *Hutûtu'l-ulemâ*, s. 6-7; Gacek, *Arapça Elyazmaları için Rehber*, s. 276-9.

³ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Bibliothèque nationale de France, Arabe 2091, 106v, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/60>, accessed October 17, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Proje kapsamında semâ kayıtları okunarak dijitalleştirilmekte ve ana metin, yazar, okunma tarihi, katılımcı sayısı ve rolleri, yazmanın ait olduğu koleksiyon ve kütüphane gibi başlıklara göre etiketlenerek filtreli arama yapma imkânı sunulmaktadır. Veriyi yorumlamaktan ziyade aslına uygun şekilde sunmayı amaçlayan projede tabir caizse araştırmacılara ham madde temin edilmesi öncelenmiştir. Dolayısıyla herkes kendi ihtiyaç ve ilgisine göre bu verileri araştırma sürecine dahil edebilir. Açık erişim olarak sunulan semâ kayıtlarının transkripsiyonu, yazma görsellerine de erişilebilen kimi örneklerde araştırmacı tarafından kontrol edilebilir.

Bir hocadan tahsil edilen eser için kayıt düşme pratiği belirli bir ilim dalıyla sınırlı olmasa da ACP İlahiyat alanı içinde en çok Hadis ilmini ilgilendirmektedir, çünkü veri tabanındaki kayıtlara konu olan eserlerin yaklaşık %95'i hadis ile ilgilidir.⁴ Tarihsel olaraksa en fazla semâ kaydı hicrî 7. yüzyıldan (2269 adet), ardından onun yaklaşık yarısı nispetinde 6. yüzyıldan gelmektedir (1160). 8. ve 9. yüzyıllar (sırasıyla 803 ve 270), şu ana kadar sisteme girilmiş verilere göre semâ kayıtlarının azaldığı dönemlerdir. 10. yüzyıldan günümüze kadarki kayıtlar ise yok denecek kadar azdır (59). Söz konusu kayıtların hangi kütüphanelerden ve hangi kriterlerle seçildiği üzerinde de durmak gerekir. Mevcut versiyonda yalnızca yedi kütüphaneden veri girişi yapılmıştır ve onların da ağırlığını şu üç kütüphane oluşturmaktadır: Suriye Millî Kütüphanesi (3093), Berlin Devlet Kütüphanesi (911) ve Fransa Ulusal Kütüphanesi (746). Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nden ise 23 kayıt bulunmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla bu konudaki belirleyici unsur kütüphane verilerine erişilebilirlik ve yasal izinlerdir. ACP'nin kapsamı, farklı kütüphanelerden yazmaların eklenmesi suretiyle belirli periyotlarla yapılan güncellemelerle genişlemektedir. Bir taraftan ağırlığı oluşturan Suriye'deki yazmaların sayısı artırılırken diğer taraftan Leiden, Riyad ve Kayrevan yazmalarındaki kayıtların da veri tabanına eklenmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

ACP İslami ilimler arasında en çok Hadisi ilgilendirdiğine göre onun bu sahadaki akademik çalışmalara nasıl katkı yapabileceğinden bahsedilmelidir. Bu çerçevede, ACP'nin uzun süredir ihtiyaç duyulan kapsamlı ve nitelikli bir "hadis tarihi" yazımı için taşıdığı potansiyele işaret edilebilir.⁵ Malum olduğu üzere hadis tarihinin bazı dönemleri ya da bölgeleri daha iyi bilinirken bazıları hakkında yalnızca genel nitelikli bilgilerle yetinilmekte, belirli bir unsura odaklanıldığında ise geniş bağlam gözden kaçırılabilir. ACP'nin görece yoğun bilgi içerdiği hicrî 6-8. yüzyıllar Şam bölgesi hadis tarihi açısından taşıdığı öneme rağmen çağdaş hadis araştırmalarında büyük ölçüde ihmal edilmiştir.

⁴ <https://www.audition-certificates-platform.org/about>. Hicrî 700-915 yılları arasında Şam bölgesindeki semâ kayıtları üzerine yaptığımız yayımlanmamış bir incelemede de bu oran %96 çıkmıştır.

⁵ Semâ kayıtlarına dayanan çağdaş hadis araştırmalarından bazıları için bk. Aydın, "Yazma Eserlerdeki Semâ Kayıtlarında Daru'l-Hadisler"; Emiroğlu, "Kadınların Hadis Okuttuğu Mekânlar"; Davidson, "Where Was Hadith Read in Damascus?".

Bilhassa Memlûkler devrinde Kahire'nin gölgesinde kaldığı anlaşılan Şam bölgesinin kurumsal eğitim ve telif faaliyetleri ya da geleneksel hadis rivayeti gibi yönlerden hadis ilmine katkıları ACP'nin sunduğu veriler ışığında yeniden değerlendirilebilir.

Müteahhir hadisçiliğe dair hâlihazırdaki tarihî anlatıların bir diğer zaafı, hacimli meşhur kitaplara ve üzerlerine yapılan çalışmalara fazlaca odaklanmaktır. Oysa merkezinde hadisin bulunduğu faaliyetler (rivayet etmek, şerh etmek, edebî manzume yazmak, ev veya cami dersi yapmak, mimari eserlere hadis nakşetmek vs.) geniş bir çeşitliliğe sahiptir ve bunların her biri tarihsel ilginin konusu olmaya adaydır. Aynı şekilde, hadis literatürü dört başı mamur muteber eserleri ihtiva ettiği gibi kıyıda köşede kalmış, kategorize etmesi kolay olmayan küçük hacimli çalışmaları da içerir ve bu “dağınık” malzemenin hadis tarihi anlatısına bir şekilde eklemelenmesi lazımdır. Yukarıda atfı yapılan araştırmamızda Şam bölgesine ait hicrî 700-915 aralığındaki kayıtlar ACP üzerinden belirlenip analiz edildiğinde, semâ meclislerine konu olan metinlerin türlere göre şöyle bir dağılım gösterdiği görülmüştür: Hadis cüzü (%33,6), avâlî (%16,4), tek/çok konulu rivayet kitabı (%15,3), ricâl (%14,6), emâlî (%10,3), fevâid (%5,4), kırk hadis (%1,4), süâlât (%1,4), diğer (%1,6). Buradaki başlıkların, aralarındaki örtüşmeler sebebiyle müstakil birer tür olup olmadıkları ayrıca tartışılabilirse de şu ana kadar ilmî gündemin odağında olan temel rivayet kitaplarının oranının yalnızca %15,3 olduğu, bunların içinden tek temalı kitaplar (örn. İbn Ebî Âsım'ın [ö. 287/900] *el-Cihâd*'ı) çıkarıldığında ise *Kütüb-i sitte* gibi meşhur ve hacimli eserlerin yüzdesinin daha da düşeceği açıktır.

Geçmişteki hadis faaliyetlerinin çeşitliliği ve bunun akademik tarih yazımındaki önemi yakın tarihli bazı çalışmalarda da vurgulanmış durumdadır. Müteahhir hadisçiliğin “rivayet” veçhesine odaklanan Davidson, yukarıda adı geçen eser türlerinin bir kısmını içerik ve işlevleri yönünden inceleyerek Batılı akademik yazın içerisindeki boşluklardan birini doldurma yönünde mühim bir adım atmıştır.⁶ Hakkında ACP'de de kayıtlar bulunan Basralı Müccâ'a b. ez-Zübeyr'in (ö. 140-160/757-777 ?) hadis cüzünü inceleyen Göktaş ise “küçük, isimsiz ve tertipsiz, genel olarak belli konulara hasredilmemiş eserlerin” hadis tarihi yazımına hak ettikleri şekilde dahil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁷

Konunun bir diğer boyutu tarihçiliğe esas teşkil eden malzemeyle ilgilidir. Hadis ilmi açısından 19. yüzyılda başlayan matbuya geçiş sürecinde yazmalardaki zengin kayıtların önemli bir kısmının görünmez hale gelmesi, bugünün araştırmacılarını malzeme ve yorum yoksunluğu problemiyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu yüzden, çoğu zaman el ele yürüyen hadis tarihi ve literatürü çalışmalarında artık matbu eserlerin ötesine geçilerek irili ufaklı yazmaların ve diğer tarihî dokümanların daha yoğun biçimde kullanılması

⁶ Davidson, *Carrying on the Tradition*.

⁷ Göktaş, *Hadis Cüzlerinin Hadis Literatür Tarihini Anlamaya Katkısı*, s. 360. “Eğer sadece tasnifi, adı belli eserler üzerinden hadis rivayet tarihini yazarsak, hadis rivayeti içindeki aktivitenin çoğunu ilgi ve alakamızın dışında bırakmış olacağız” (s. 367).

gerekmektedir. Geçmişte bilginin naklinde kullanılan malzemelere yönelik son dönemde artan ilginin parçası olarak yazmalara gösterilen teveccüh, çağdaş hadis araştırmalarına yeni bir pencere açabilir. Yazmalardaki çeşitli notların tasnif edilerek tanımlandığı ve hatta büyük projelerde inceleme konusu yapıldığı günümüzde,⁸ bir kitabın yazmalarının serüvenini incelemek o kitabı ve temsil ettiği konuyu/dönemi/yaklaşımları çalışmanın artık zaruri bir parçası sayılmaktadır.⁹ ACP ve benzeri projeler matbaa öncesindeki dünyaya ait olan, ulaşılması zahmetli kayıtları dijital ortamda sunarak bu çerçevede önemli işlevler görebilir. Ham malzeme çoğalıp çeşitlendikçe onun işlenmesi suretiyle yeni bulgu ve yorumlar da ortaya çıkacak, kitap kültürü ve tarihindeki gelişmeler hadis tarihi ve literatürüyle daha sıkı irtibatlandırılacaktır.

Tarihsel çalışmalarda esas alınan verinin yeterlilik ve kapsayıcılığının daima sorgulanması gerektiği bilinen bir husustur. Bu çerçevede ACP'nin bazı sınırlılıklarına işaret edilmelidir. İlk olarak, semâ kayıtlarının çok büyük bölümü, hadis iştiğalinin yalnızca bir cüzünü oluşturan “rivayet” faaliyetiyle ilgilidir. Yukarıda belirtilen tarih aralığında başka bir faaliyet türü, mesela “şerh okuması” tarandığında ACP hiçbir sonuç sunmaz. Oysa çapraz kontrol için başvurulabilecek Abdullah Muhammed el-Habeşî'nin *Câmi'u's-şurûh ve'l-havâşî*'si tarandığında, aynı dönemde Şam bölgesinde 108 şerh yazıldığı, bunların da 35'inin yalnızca Buhârî ve/ya Müslim'in *es-Sahih*leri üzerine olduğu görülür. Bu sonuç şerhin varlığını göstermesinin yanı sıra günümüzde az bilinen kısa metinlerin geçmişteki baskınlığıyla ilgili az önce sunulan tablonun yeniden yorumlanması gerektiğine de işaret eder. Kuşkusuz *Câmi'u's-şurûh ve'l-havâşî*'nin malzemesi de belli kıstaslara göre seçilmiştir, ölçemediği pek çok faaliyet türü vardır ve genelleyici yargılara varmak için tek başına yeterli değildir. Burada vurgulanmak istenen husus, veriler tatmin edici bir seviyeye ulaşmadan herhangi bir kaynaktan yapılacak tespitlerin “ilk tespitler” olarak görülmesi gerektiğidir.

Şam bölgesinin ACP verilerindeki yoğunluğu, projenin sınırlılıklarıyla ilgili dikkate alınması gereken bir diğer özelliktir. Nitekim 5143 kaydın 3093'ünün Suriye Millî Kütüphanesi'ndeki yazmalardan geldiği yukarıda belirtilmişti. Yazmaların bulunduğu kütüphanelerden bağımsız olarak, bu kayıtlarda yer alıp da mekanı belirlenebilen semâ meclislerinin 2035'i geniş Şam bölgesinde, bunun da 1809'u Dımaşk'ta akdedilmiştir. Dolayısıyla

⁸ Birinci türden çalışmalara örnek olarak bk. ed. Görke – Hirschler, *Manuscript Notes as Documentary Sources*; Arslan, *Osmanlı'da Bilginin Dolaşımı*; Açıl, “Yazmadaki Kayıtları Sınıflamak”. Yazma eser kayıtları ve kültürü üzerine atölye, sempozyum ve neşir çalışmalarına ev sahipliği yapan Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yazma Eserler Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin faaliyetleri için bk. <https://yazmaeserler.fsm.edu.tr/>. Yine Arapça yazma eser geleneğini -yazmalardaki çeşitli kayıtları da içerecek şekilde- inceleyen Almanya merkezli bir proje için bk. <https://khizana.saw-leipzig.de/>.

⁹ Bu çerçevede bazı örnekler için bk. Koç, “Yazma Eser Kültürü Bağlamında Bir Hadis Metninin Üretim ve Dolaşımı”, (yüksek lisans tezi); Topgül, *Âlimler, Meclisler, Râviler*; Muhanna, *Âlem Bir Kitap İçre*, 6. bölüm.

ACP'nin Dimaşk dışındaki hadis faaliyetlerini temsil kabiliyeti şu an itibarıyla oldukça azdır. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'na ait Yazma Eserler Veritabanı'nın¹⁰ ve İslam dünyasındaki diğer yazma kütüphanelerine ait dijitalleştirme projelerinin daha da geliştirilmesi bu açıdan önemli bir hizmet olacaktır.

Son olarak, her geniş kapsamlı projede olduğu gibi ACP'de de birtakım bilgi yanlışları ve tam girilmemiş veriler göze çarpar. Söz konusu hata ve eksiklikler şöyle sıralanabilir: Bazı müsmi' isimleri semâ kaydında belirtildiği halde ACP'deki ilgili sütun boş bırakılmıştır.¹¹ Meclisin akdedildiği bazı tarihler semâ kaydında belirtildiği halde ACP'deki gösterimde tarih bulunmamaktadır.¹² Benzer şekilde, semâ kaydında eserin adı belirtildiği halde ACP'deki ilgili sütunun boş bırakıldığı olmuştur.¹³ Yazar ve eser adı tespit edilemeyen kayıtlardan üçünün, yapılan Şâmîle taramaları neticesinde İbn Ebi'd-Dünya'nın (ö. 281/894) *el-İ'tibâr ve a'kâbü's-sürûr*'una ait olduğu anlaşılmaktadır.¹⁴ Müellif

¹⁰ <https://portal.yek.gov.tr/main>. ACP'de neredeyse hiç temsil edilmeyen Süleymaniye koleksiyonlarında mevcut semâ kayıtlarının bir kısmına yine bu portaldaki görüntüler üzerinden erişilebilmektedir.

¹¹ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Bibliothèque nationale de France, Arabe 2075, 1r, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/42>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611). Aynı sınıflandırma numarasına (2075) ait 1r N. 2, 1v N. 1, 1v N. 1 ve 234r N. 2 uzantılı kayıtlarda da aynı sorun mevcuttur.

¹² Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3744/6, 49r, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1228>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3749/7, 194v, N. 4, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1451>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3749/9, 217v, N. 4, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1479>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3750/8, 100r, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1557>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611). Aynı sınıflandırma numarasına (3750/8) ait 111v N. 2 uzantılı kayıttta da eksiklik vardır.

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Berlin State Library, Sprenger 468, 100v, N. 2, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/3159>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3764/12, 171r, N. 2, eds. Said Aljoumani, عبد الله باوزير <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/3825>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹³ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Gotha Research Library, Ms. orient. A 590, 100v, N. 3, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/824>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611). Aynı esere ait on kadar kayıt daha bulunmaktadır.

¹⁴ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Berlin State Library,

Muhammed b. Bişr ez-Zübeyrî el-Akerî'nin (ö. 332/943) nisbesi yanlış olarak "el-Ukberî" şeklinde yazılmıştır.¹⁵ Normalde İbn Ved'ân (ö. 494/1100)¹⁶ ve Ebû Bekir el-Ceyyânî'ye (ö. 563/1168)¹⁷ ait olan kırk hadis eserlerinin Ebû Tahir es-Silefi'ye (ö. 576/1180) nispeti hatalı olmalıdır. Son olarak Ali b. el-Medîni (ö. 234/848-49)¹⁸ ve Ebû'l-Kasım İbn Asâkir (ö. 571/1176)¹⁹ gibi âlimleri tam isimlerinin yanında buradaki meşhur adlarıyla da yazmak müelliflerin kimliğinin daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır. Sayılan hata ve eksikliklerin varlığına rağmen yapılan değerlendirmeler ve geri bildirimler sayesinde bunların sürece içinde azalacağı düşünülmektedir.

Netice itibarıyla ACP özellikle hadis akademisyenlerinin semâ kayıtlarıyla ilgili olarak yararlanabileceği, gelişmekte olan dijital bir platformdur. Oradaki veriler akademik çalışmalarda test edilmek üzere oluşturulacak hipotezlere kaynaklık edebilir, dönem/şahıs/eser eksensli münferit araştırmalar için faydalı veriler sunabilir. Öte yandan bu veriler genelleyici birtakım yargılara varabilmek için şu aşamada tek başına yeterli değildir. Bitirirken, hadisle ilgili gelişmekte olan yeni imkânların ülkemiz akademisine potansiyel katkısıyla alakalı şu hususu vurgulamak gerekir: Dijital veri tabanlarının etkin ve yerinde kullanımı öncelikle "hazırlıklı zihinler"e ihtiyaç duyar. Yani hadis ilminin kendisi ve tarihine dair oluşturulmuş isabetli analitik sorular ve daha genel araştırma gündemleri bir yerde mevcutsa, yeni imkânların eleştirel bir süzgeçten geçirilip bu gündemlere dahil

Ms. Or. Oct 1510, 16v, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/2733>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Berlin State Library, Ms. Or. Oct 1510, 24v, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/2734>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Berlin State Library, Ms. Or. Oct 1510, 4v, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/2736>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹⁵ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3740/2, 34r, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1078>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹⁶ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Bibliothèque nationale de France, Arabe 722, 110r, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/288>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹⁷ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Bibliothèque nationale de France, Arabe 722, 43v, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/300>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹⁸ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3764/3, 22v, eds. Said Aljoumani, عبد الله باوزير <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/3887>, accessed October 25, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

¹⁹ Aljoumani/Hirschler: Audition Certificates Platform (version 4), audition certificate Syrian National Library, 3744/2, 11r, N. 1, ed. Said Aljoumani <https://www.audition-certificates-platform.org/ac/1188>, accessed October 28, 2025 (DOI: 10.25592/uhhfdm.17611).

edilmesi orada çok tabii bir şekilde gerçekleşecektir. Böyle olmayan ortamlarda ise yeni imknlardan yalnızca “haberdar” olunabilir ama onların mevcut ilmi seviyeyi yükseltecek verimli kullanımından söz edilemez.

Kaynakça

- Açıl, Berat. “Yazmadaki Kayıtları Sınıflamak: Eylem Temelli Kuyudat Tasnif”. *Yazmabilim*, 1/1 (2025): 1-44.
- Arslan, Sami, *Osmanlı’da Bilginin Dolaşımı: Bilgiyi İstinsahla Çoğaltmak*. 2. Baskı. İstanbul: Ketebe Yayınları. 2024.
- <https://www.audition-certificates-platform.org/> (erişim: 22.11.2025).
- <https://www.audition-certificates-platform.org/about> (erişim: 22.11.2025).
- Aydın, Arafat. “Yazma Eserlerdeki Semâ Kayıtlarında Daru’l-Hadisler”. *Anadolu’nun İslamlaşma Sürecinde Daru’l-Hadisler*, ed. Salih Kesgin – Muhittin Düzenli. Samsun: Çankırı Belediyesi. 2013. s. 103-127.
- Davidson, Garrett. “Where Was Hadith Read in Damascus?: Audition Notices and the Loci of Hadith Transmission in Medieval Damascus”. *Beyond Authenticity: Alternative Approaches to Hadith Narrations and Collections*. ed. Mohammad Gharaibeh, Leiden: Brill, 2023, s. 316-357.
- Davidson, Garrett. *Carrying on the Tradition: A Social and Intellectual History of Hadith Transmission Across a Thousand Years*. Boston: Brill. 2020.
- Emiroğlu, Nagihan, “Kadınların Hadis Okuttuğu Mekânlar: el-Câmiu’l-Muzafferî Örneği”. *İslâm Araştırmaları Dergisi*. 37 (2017): 33-70.
- Gacek, Adam. *Arapça Elyazmaları için Rehber*. çev. Ali Benli – M. Cüneyt Kaya. İstanbul: Klasik Yayınları. 2017.
- Göktaş, Recep Gürkan. “Hadis Cüzlerinin Hadis Literatür Tarihini Anlamaya Katkısı: Muccâ’a İbn Ez-Zubeyr Örneği”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023, Ankara.
- ed. Görke, Andreas – Konrad Hirschler, *Manuscript Notes as Documentary Sources*, Beirut: Orient-Institut Beirut, 2011.
- el-Habeşi, Abdullah Muhammed. *Câmi’u’ş-şurûh ve’l-havâşi*. I-V, Cidde: Dâru’l-Minhâc. 1439/2017.
- el-Kenderî, Abdullah b. Muhammed. *Hutûtu’l-ulemâ mine’l-karni’l-hâmis ile’l-âşir hicrî: Nemâzic ve es’ile*. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye. 1435/2014.
- <https://khizana.saw-leipzig.de/> (erişim: 22.11.2025).
- Koç, Fatma Esmanur. “Yazma Eser Kültürü Bağlamında Bir Hadis Metninin Üretim ve Dolaşımı: Mebâriku’l-Ezhâr Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2022, İstanbul.
- Leder, Stefan – Yasin Muhammed es-Sevvâs – Me’mûn es-Sâğarcî. “el-Mukaddime”, *Mu’cemü’s-semâ’âtî’d-Dımaşkiyye*. Dımaşk: el-Ma’hedü’l-Faransî li’l-Dirâsâtî’l-Arabiyye bi-Dımaşk. 1996.
- Muhanna, Elias. *Âlem Bir Kitap İçre: Nüveyrî ve İslam Telif Tarihinde Ansiklopedik Yazım Geleneği*. çev. Muhammet Enes Midilli. İstanbul: Albaraka. 2024.
- <https://portal.yek.gov.tr/main> (erişim: 22.11.2025).
- Topgöl, Muhammed Enes. *Âlimler, Meclisler, Râviler: Bir Kitabın Serüveni*. İstanbul: Ketebe Yayınları. 2024.
- <https://yazmaeserler.fsm.edu.tr/> (erişim: 22.11.2025).